

SPRAWOZDANIE
Z VII OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
NA TEMAT „KOŚCIÓŁ INSTYTUCJONALNY A RODZINA.
PROBLEM RELACJI I WIĘZI WZAJEMNYCH”
UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
POZNAŃ, 29-30 LISTOPADA 2006 ROKU

Organizatorzy konferencji głównym tematem obrad uczynili różnorodne relacje pomiędzy Kościołem instytucjonalnym a rodziną. Konferencję otworzył dziekan Wydziału Teologicznego UAM, ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz. Konferencja składała się z siedmiu problemowych sesji. Pierwsza z nich nosiła tytuł „Wzajemne relacje i więzi Kościoła i rodziny” Sesji tej przewodniczyła prof. dr hab. Halina Rusek. Na początku sesji dr Agnieszka Zduniak-Felczak (UWM Olsztyn) zaprezentowała oryginalną koncepcję Kościoła i rodziny w ujęciu Franza Xavera Kaufmanna. W kolejnym referacie, który wygłosiła dr Elżbieta Kotkowska (UAM Poznań), została ukazana specyfika wzajemnych relacji Kościoła i rodziny w perspektywie eklezjologii *communio*. Ostatni referat w tej sesji, na temat kontekstualnego duszpasterstwa rodzin, wygłosił ks. dr Szymon Sułkowski (UAM Poznań).

Druga sesja, pod przewodnictwem ks. prof. dr hab. Janusza Mariańskiego (KUL), nosiła tytuł: „Kościół wobec małżeństwa i rodziny” Pierwsze wystąpienie – ks. prof. dr hab. Józefa Budniaka (UŚ) – odnosiło się do życia rodzinnego małżeństw mieszanych katolików i członków Kościoła ewangelicko-augsburskiego na terenie Cieszyna i okolic. Wydaje się, iż relacje rodzinne i małżeńskie tych osób są adekwatne, a kwestia ekumeniczna na tych terenach nie stanowi problemów konfliktowych. Można by nawet powiedzieć, iż jest przykładem wzorcowym dla reszty naszego kraju. Drugie wystąpienie – dr. Wojciecha Muszyńskiego (UWM) – dotyczyło troski Kościoła o rodziny na przykładzie archidiecezji warmińskiej. Przedstawionych zostało wiele znakomitych i oryginalnych działań duszpasterskich w tym względzie. Na szczególną uwagę zasługuje pomoc charytatywna najuboższym rodzinom (m.in.

fundusze stypendialne, program Skrzydła). Interesującymi organizacjami są: Chrześcijańskie Stowarzyszenie Charytatywne Nadzieja w Reszlu czy też Fundacja Charytatywna Miłosierny Samarytanin w Kętrzynie. Tę sesję zakończyła prezentacja mgr Elizy Litak (UJ) na temat polityki prorodzinnej w ocenie biskupów polskich. Była to analiza dokumentów i wypowiedzi o charakterze krytycznym.

Trzecia sesja nosiła tytuł: „Rodzina wobec Kościoła instytucjonalnego”. Przewodniczył jej ks. prof. dr hab. Józef Budniak (UŚ). W pierwszym wystąpieniu prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz (UŚ) podjął socjologiczną refleksję na temat rodziny. Jednym z istotnych stwierdzeń w jego prezentacji było: „Spór o rodzinę jest sporem o Kościół”. Autor przedstawił także tradycyjny model rodziny w zestawieniu z modelem przemian. Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański (KUL) zwrócił uwagę na więzi społeczne w rodzinie w opinii młodzieży szkolnej. Przedstawione zostały wyniki badań na temat ogólnej oceny domu rodzinnego, atmosfery domu rodzinnego, relacji młodzieży z członkami rodziny oraz stylów wychowania w rodzinie. Na koniec zabrała głos prof. dr hab. Halina Rusek (UŚ). Mówiła ona o sposobach wspierania rodziny przez Kościoły na Śląsku Cieszyńskim. Zdaniem referentki obydwie Kościoły są zgodne co do tego, że współczesna rodzina wymaga pomocy i wsparcia. Obydwie też Kościoły pomoc tę realizują w podobny sposób, poprzez dwie podstawowe formy: wsparcie duchowe oraz pomoc charytatywną.

Czwarta sesja, pod przewodnictwem prof. dr hab. Józefa Baniaka (UAM), poświęcona była pozareligijnemu oddziaływaniu Kościoła na rodzinę. Jako pierwsza wystąpiła prof. dr hab. Alicja Sakaguchi (UAM), która podjęła analizę pojęć *agape* i *eros* w encyklice Benedykta XVI *Deus Caritas est* z perspektywy „być”. Wydaje się, iż referentka wyraziła bardzo kontrowersyjny własny pogląd (być może wynikający z braku rozumienia przez nią ducha nauki Jana Pawła II), który brzmiał następująco: „Nie zgadzam się tutaj z opinią Karola Wojtyły, który uważa, że osoba kochająca chce niejako przestać być swoją wyłączną własnością, a stać się własnością tej drugiej (*Miłość i odpowiedzialność*, Lublin 2001, s. 112)”. Ks. dr Tomasz Głuszak (UAM) poruszył problem wartości katolickiego spojrzenia na rodzinę w świetle społecznego magisterium Kościoła. Chodzi tutaj o rozumienie rodziny jako naturalnej i pierwszej społeczności, małżeństwa i rodziny jako *communio personarum*, służebnego charakteru rodziny wobec ludzkiego życia, a także roli społeczeństwa w służbie rodziny. Pozareligijne funkcje Kościoła w sferze społecznego magisterium Kościoła zostały przedstawione przez dr. Pawła Grygiela (WSiIZ, Rzeszów). W prezentacji tej uwzględniono szereg funkcji Kościoła, które mają także znaczący wpływ na życie małżeńskie i rodzinne. Końcowe wystąpienie, dr Elżbiety Okońskiej (UKW, Bydgoszcz), dotyczyło roli kobiety w przygotowaniu kapłana do dialogu z małżeństwem i rodziną. Autorka omawiała zadania kapłanów wobec małżeństwa i rodziny, udział kobiet w życiu kapłana (kleryka), a także rolę kobiety w życiu i przygotowaniu kapłana, w opinii użytkowników forum.wiara.pl i samych kleryków.

Piąta sesja konferencji przebiegała pod hasłem: „Więź społeczna a religijność w rodzinie”. Tej grupie tematycznej przewodniczył prof. dr hab. Wojciech Świątkiewicz (UŚ). Jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. Marian Stepulak (KUL) z referatem pod tytułem „Rodzina jako «Domowy Kościół» a Kościół instytucjonalny”. W prezentacji tej został ukazany zarys historyczny Domowego Kościoła, a następnie

główne zasady jego funkcjonowania. Dalsze elementy prezentacji dotyczyły znaczenia tego ruchu w życiu religijno-społecznym, specyfiki i natury życia rodzinnego, rodziny jako systemu wzajemnych relacji. Problem asymetrycznego wpływu rodziców na religijność młodzieży podjął ks. dr Marek Jarosz (KUL), odwołując się do badań własnych. Jednym z zaskakujących wniosków z badań było twierdzenie, iż ojciec pełni funkcję neutralizującą religijność u młodzieży. Młodzież bowiem bardziej pozytywnie postrzega religijność swoich rówieśników niż własnych ojców. Dr Andrzej Kasperek (UŚ) przedstawił sposoby prezentacji osoby ojca w prasie katolickiej na przykładzie publicystyki „Gościa Niedzielnego” i „Tygodnika Powszechnego”. Jako ostatnia w tej części sympozjum wystąpiła dr Ewa Wysocka (UŚ), referując zagadnienie typu rodziny pochodzenia i religijności jako wyznacznika kształtowania się wyobrażeń i planów młodzieży dotyczących rodziny własnej. Chodziło tutaj o typ rodziny prawidłowej oraz cztery typy rodzin potencjalnie dysfunkcyjnych, takich jak rodziny chaotyczne, rodziny władzy, rodziny nadopiekuńcze i rodziny uwikłane.

Szóstej sesji problemowej, poświęconej życiu religijnemu rodziny, przewodniczył ks. prof. dr hab. Józef Budniak (UŚ). Na początku tej sesji o. dr Leon Smyczek (KUL) odniósł się do praktyk religijnych młodzieży w zależności od stylów wychowania w rodzinie. Jednym z ciekawszych wniosków badawczych było stwierdzenie: „Dojrzały styl wychowania zawiera wszystkie istotne komponenty, a udział rodziców i dzieci w praktykach religijnych może być pomocny w realizowaniu takiego modelu wychowawczego, ponieważ sprzyja on poszukiwaniu rozwiązań w sytuacjach kryzysowych czy konfliktowych”. Dr Leszek Gajos (SGGW) podjął zagadnienie wartości religijnych w kontekście ogólnego systemu wartości, przekazywanego w tradycyjnej rodzinie na Podkarpaciu i Zachodniej Ukrainie. Wyniki badań wyraźnie wskazują, że religia ma obecnie mniejsze znaczenie i w mniejszym stopniu kreuje system wartości. W przeszłości, mając ogromne znaczenie, oddziaływała mocno na cały system wartości wiejskiej społeczności. Obecnie jej rola sprowadza się do sfery *stricte* religijnej. Mgr Małgorzata Zawila (UJ) przedstawiła rodzinę i religię w procesie umierania. Istotną okazała się funkcja wsparcia rodziny w czterech kategoriach: a) pomoc psychiczna, rozmowa; b) kontakt fizyczny; c) obecność i towarzyszenie; d) pomoc finansowa.

Ostatnią, ósmą sesję na temat „Kultura religijna oraz socjalizacja w rodzinie” poprowadziła prof. dr hab. Halina Rusek (UŚ). W pierwszym wystąpieniu dr Maria Sroczyńska (AŚ, Kielce) podjęła problem rytuałów religijnych w rodzinie w kontekście problemu ciągłości i zmiany kulturowej. Referat składał się z następujących części: kondycja współczesnej polskiej rodziny – cechy charakterystyczne, socjalizacja religijna w rodzinie a rytuały oraz rytuały religijne w rodzinie. Zagadnienie uroczystości odpustowych jako czynnika integrującego rodzinę i społeczność parafialną zostało poruszone przez dr Małgorzatę Strzelec (AŚ, Kielce). Dr Andrzej Górny (UŚ) przedstawił temat: „Kościół i rodzina w procesie socjalizacji młodego pokolenia początków XXI wieku”. Została w nim poruszona ważna kwestia swoistej liberalizacji postaw wobec trwałości i nienaruszalności fundamentów systemu aksjornormatywnego, co jest wyrazem dość istotnej rozbieżności w stosunku do nauczania Kościoła. Całe sympozjum zamknęło wystąpienie mgr. Marcina K. Zwierzędzińskiego

(UJ) odnoszące się do problemu edukacji religijnej jako przestrzeni wspólnoty rodziny, Kościoła i szkoły. Autor wystąpienia stawia tezę, iż w pewnym momencie dochodzi do współodpowiedzialności rodziny, Kościoła i szkoły za proces edukacji religijnej dziecka, katechizowanego i ucznia. Pełne osiągnięcie celów tego procesu może się dokonać tylko dzięki jasno wytyczonym granicom, w atmosferze serdecznej i owocnej współpracy.

Konferencję zamknął jej główny organizator – prof. dr hab. Józef Baniak (UAM). Warto podkreślić, iż tegoroczna sesja miała ogromne znaczenie w wymiarze społecznym, odnosiła się bowiem do relacji rodziny z Kościołem instytucjonalnym. Ważne zatem były wzajemne relacje w aspekcie religijności i wartości religijnych. Bogaty zakres tematyczny dał szansę na zaprezentowanie swoich poglądów wielu przedstawicielom różnych dyscyplin naukowych, takich jak socjologia, psychologia, pedagogika, teologia czy politologia.

Ks. Marian Zdzisław Stepulak
Katedra Psychoprofilaktyki Rodziny KUL